

Czesław Plewka, Człowiek w całościowym rozwoju zawodowym. Zarys monograficzny wzbogacony ilustracją własnych badań empirycznych, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2016, ss. 372.

W 2016 roku została opublikowana nakładem Wydawnictwa Uczelnianego Politechniki Koszalińskiej książka Czesława Plewki pt. *Człowiek w całościowym rozwoju zawodowym. Zarys monograficzny wzbogacony ilustracją własnych badań empirycznych*. Autor książki podejmował problematykę rozwoju zawodowego we wcześniejszych swych pracach: *Uwarunkowania zawodowe rozwoju nauczyciela* (C. Plewka, 2009) oraz *Kierowanie własnym rozwojem zawodowym. Studium teoretyczne i egzemplifikacje praktyczne* (C. Plewka, 2015). Stąd omawiana monografia jest pogłębiona doświadczeniami Autora, jakie zdobył prowadząc wcześniejsze badania. Już tytuł monografii wskazuje, iż problematyka podjęta przez Autora jest bardzo aktualna i ważna. Całościowy rozwój człowieka wymaga od jednostki wysokiej świadomości procesów zachodzących w jego otoczeniu, ich dynamiki oraz złożoności. Sytuacja ta wymaga od jednostki umiejętności analitycznych, krytycznego myślenia, diagnozowania i oceniania własnych możliwości i potrzeb. Stąd znaczenie kompetencji kierowania własnym rozwojem zawodowym.

Podjętą w monografii problematykę Autor zaprezentował w sześciu rozdziałach, poprzedzonych wstępem i sfinalizowanych zakończeniem. Do książki dołączony jest nośnik elektroniczny, uwzględniający zestawienia wyników przeprowadzonych badań.

Rozdział I. *Rozwój zawodowy człowieka jako kategoria studiów teoretycznych* stanowi prezentację teoretycznych podstaw całościowego rozwoju zawodowego człowieka, w tym analizę pojęć definicyjnych tego procesu, jak i jego uwarunkowań. „W końcowej części tego rozdziału zdefiniowano i opisano trzy podstawowe kategorie opisu tego rozwoju (czynniki rozwoju, mechanizm rozwoju i efekt rozwoju” (s. 14).

W rozdziale II. *Rozwój zawodowy jednostki postrzegany z perspektywy różnic indywidualnych człowieka* podjęto rozważania na temat źródeł indywidualnych różnic człowieka, a następnie dokonano charakterystyki wybranych grup różnic indywidualnych w kontekście rozważań dotyczących rozwoju zawodowego jednostki. Dokonując charakterystyki Autor skoncentrował się na tych różnicach, które mają poważny wpływ na całościowy rozwój zawodowy jednostki tj. „biologiczne, temperamentalne, intelektualne oraz indywidualne różnice w działaniu”. Na zakończenie rozdziału II Autor monografii omówił możliwości wykorzystania różnic w procesie kierowania własnym rozwojem zawodowym.

W dwóch kolejnych rozdziałach (rozdziale III. *Czas budowania fundamentów pod dalszy rozwój zawodowy jednostki mające miejsce w okresie kwalifikowanej pracy zawodowej* oraz rozdziale IV. *Praca zawodowa jako źródło i teren rozwoju zawodowego jednostki*) Autor scharakteryzował właściwości i postawy zawodowe rozwoju człowieka w poszczególnych fazach jego życia począwszy od wczesnego dzieciństwa, poprzez kolejne fazy edukacyjne, aż do okresu, w którym praca jest dominującą aktywnością człowieka. W rozdziale IV skoncentrowano się na sytuacji, w jakiej człowiek funkcjonuje w środowisku pracy, oraz jego możliwościach prorozwojowych. Autor podkreślił znaczenie wymagań, jakie powinna uwzględniać jednostka w działaniu, aby możliwości te były właściwie spożytkowane.

W rozdziale V. *Wybrane predyktory warunkujące rozwój zawodowy jednostki* omówiono pięć predyktorów, które mają najpoważniejszy wpływ na całościowy rozwój zawodowy człowieka. Rozważania rozpoczęto od uwarunkowań środowiskowych (rodzinnych, szkolnych, zakładu pracy), które towarzyszą człowiekowi na każdym etapie życia. Autor zwrócił uwagę na uwarunkowania zdrowotne zarówno w kontekście zdrowia fizycznego, jak i psychicznego oraz społecznego. Kontynuując wywód Autor monografii podkreślił znaczenie mądrości życiowej oraz kultury osobistej i kultury pracy jednostki, uwzględniając relacje z procesem rozwoju jednostki.

W rozdziale VI. *Ilustracyjna diagnoza wybranych komponentów rozwoju zawodowego osób pracujących zawodowo* omówiono założenia metodologiczne badań oraz przedstawiono wyniki przeprowadzonych badań. Ich celem Autor uczynił „(...) chęć poznania opinii, jakie na temat uwarunkowań własnego rozwoju zawodowego mają poszczególne osoby będące w różnym wieku, legitymujące się różnym wykształceniem i stażem pracy zawodowej i pracujący w różnych zawodach” (s. 245).

Główny problem badawczy zaprezentowanych w monografii badań został sformułowany następująco: Co w opinii wyrażonych przez poszczegól-

ne osoby pracujące, z różnych grup zawodowych, wywarło największy wpływ na ich rozwój zawodowy mający miejsce w poszczególnych okresach ich życia, i czemu bądź komu zawdzięczają możliwość osiągnięcia obecnego poziomu swojego rozwoju zawodowego i kompetencji dotyczących zarządzania własnym rozwojem zawodowym? (s. 247)

W badaniach zastosowano metodę ilościowo-jakościową, z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego oraz techniki ankiety. Grupa badawcza była zróżnicowana pod względem wykonywanego zawodu. „Badaniami objęto 140 osób z trzech grup zawodowych (nauczyciele – 47 osób, pracownicy administracji – 48 osób, pracownicy sektora gospodarki – 45 osób” (s. 262).

Następnie Autor zaprezentował wyniki badań, podejmując próbę stworzenia obrazu wybranych komponentów rozwoju zawodowego osób pracujących zawodowo. Uzyskane wyniki badań zostały skoncentrowane wokół następujących problemów:

- a) czynniki rzutujące na dotychczasowy rozwój zawodowy,
- b) poziom rozwoju zawodowego,
- c) kompetencje dotyczące zarządzania własnym rozwojem zawodowym.

Rozdział kończy się wnioskami, wynikającymi z przeprowadzonych badań, w ramach których Autor zauważył m.in.:

a) rozwój zawodowy jest uwarunkowany „nieograniczoną liczbą czynników, które w przypadku każdej jednostki w nieco inny sposób rzutują na jego przebieg” (s. 334),

b) okres preorientacji, jak i orientacji zawodowej, dla wielu badanych osób „uznane zostały za okresy, które miały niewielki wpływ na ich dotychczasowy rozwój zawodowy” (s. 335),

c) okres uczenia się zawodu – bardziej niż wymienione wcześniej okresy preorientacji i orientacji zawodowej – respondenci „uznawali, iż wywarł on duży wpływ na poziom ich obecnego rozwoju zawodowego” (s. 336),

d) najpoważniejsze zmiany w procesie rozwoju zawodowego „dotyczące tak struktury, jak i tempa, przypadają na okres kwalifikowanej pracy” (s. 336),

e) najważniejszymi czynnikami prorozwojowymi – w opinii badanych osób – są „te z nich, na które sami mieli duży wpływ” (s. 336),

f) celem rozwoju zawodowego były najczęściej „cele osobiste” (s. 337), natomiast „uzyskanie większego wynagrodzenia za pracę bądź innych korzyści materialnych” (s. 337) główną potrzebą realizacji rozwoju zawodowego,

g) „im wyższy poziom rozwoju zawodowego posiada określona jednostka, tym lepiej potrafi zarządzać własnym rozwojem zawodowym” (s. 338),

h) „własna aktywność i wytrwałość w działaniu oraz dążenie do osiągnięcia zakładanych przez siebie celów jest podstawą (...) całościowego rozwoju zawodowego” (s. 338).

Książka stanowi rzetelną analizę problematyki całościowego rozwoju zawodowego człowieka opartą na gruntownej podstawie teoretycznej oraz wynikach przeprowadzonych badań. Monografia skłania czytelnika do refleksji nad tym złożonym i długotrwałym procesem bez względu na jego wykonywany zawód, posiadane wykształcenie, czy też etap rozwoju zawodowego. Interdyscyplinarny charakter problematyki czyni recenzowaną monografię ważną i interesującą dla pedagogów, psychologów i socjologów.

Joanna Michalak-Dawidziuk

Bibliografia

- Plewka C. (2009), *Uwarunkowania zawodowe rozwoju nauczyciela*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa.
- Plewka C. (2015), *Kierowanie własnym rozwojem zawodowym. Studium teoretyczne i egzemplifikacje praktyczne*, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin.